

Verjaardagswens: Meer Statelijke Vrienden

Verskillende amici curiae hebben het Hof in de 65 jaar dat het Verdrag bestaat bijgestaan door te interveniëren in een zaak: onder andere de verdragsstaten, ngo's, academici en sinds kort ook de Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa. De staten interveniëren zelden; ze deden dat in 2014 bijvoorbeeld maar in drie van de 29 zaken die het Hof zelf als meest belangrijk heeft gekwalificeerd.¹ Dit staat in groot contrast met ngo's en andere belanghebbenden die in 12 van die zaken intervenieerden. Geen enkele staat intervenieerde bijvoorbeeld in *Centre for Legal Resources namens Câmpeanu tegen Roemenië*, terwijl vier ngo's en de Mensenrechtencommissaris dat wel deden.² In zijn uitspraak in die zaak verklaarde het Hof voor het eerst een verzoekschrift ontvankelijk dat een ngo had ingediend namens een slachtoffer dat al gestorven was voor de aanvang van de Straatsburgse procedure, toch een wezenlijke kwestie die voor alle staten relevant is. Tegen deze achtergrond wens ik het Hof toe dat de verdragsstaten vaker als zijn vriend zullen optreden in de hoedanigheid van interveniënt.³

Mijn verjaardagswens ziet op interventies die een reactie zijn op het juridische en vaak gevoelige thema dat de klager in een zaak aansnijdt en dat relevant is voor zowel de gedaagde als de interveniërende staat.⁴ Voor deze interventies is een behoorlijk gemotiveerd verzoek nodig, en het Hof beslist zelf of het dat wil honoreren.⁵ Alhoewel er dus geen interventierecht bestaat, staat het Hof een tijdig verzoek eigenlijk altijd toe, op voorwaarde dat de interveniënt niet in gaat op de feiten van de voorliggende zaak. De interveniërende staten geven meestal argumenten, informatie en uitleg om de uitkomst in de voorliggende zaak te beïnvloeden of het Hof ertoe te bewegen eerdere rechtspraak bij te stellen. Ook kunnen zij vragen stellen ter opheldering.⁶

De waarde van dit soort interventies is groot. Dat is allereerst zo voor de staten zelf. De interpretatie die het Hof geeft van het Verdrag in een uitspraak tegen één staat kan immers ook gevolgen hebben voor andere staten.⁷ Wanneer een staat bijvoorbeeld mogelijk zijn beleid moet aanpassen naar aanleiding van een uitspraak is het nuttig dat hij intervenieert, zodat het Hof op de hoogte is van de bredere gevolgen van zijn uitspraak en de argumenten van meerdere staten kan meenemen. Dat heeft op zijn beurt ook positieve gevolgen voor het Hof. Een goed inzicht in de nationale omstandigheden en opvattingen kan immers gunstig uitpakken voor de kwaliteit van de uitspraak en kan daarmee wellicht ook de acceptatie bevorderen. Daarnaast zijn interventies waardevol omdat samenwerking tussen het Hof en de staten van groot belang is voor het effectief functioneren van het Verdragssysteem. Samenwerking is zo belangrijk omdat beide actoren gezamenlijk verantwoordelijkheid zijn voor de implementatie van het Verdrag.⁸ Interventies zijn een middel om samen te werken en invulling te geven aan die gedeelde verantwoordelijkheid omdat de staten het Hof op de hoogte kunnen brengen van allerlei feiten en standpunten. Dit verlaagt de werkdruk op het Hof en maakt het bijvoorbeeld makkelijker voor het Hof om te bepalen of er al dan niet consensus bestaat, een beproefde

¹ EHRM 20 november 2014, appl.no. 47708/08 (*Jaloud/Nederland*), EHRC 2015,35 (m.nt. de Lange), NJ 2015,142 (m.nt. Keijzer), NJB 2015,458; EHRM 1 juli 2014, appl.no. 43835/11 (*S.A.S./Frankrijk*), EHRC 2014,208 (m.nt. van Sasse van Ysselt), NJB 2014,1841; EHRM 4 november 2014, appl.no. 29217/12 (*Tarakhel/Zwitserland*), EHRC 2015,33 (m.nt. Groen), NJB 2015,252. De belangrijkste zaken verschijnen in *de Reports of Judgments and Decisions*.

² EHRM 17 juli 2014, appl.no. 47848/08, EHRC 2014/212 (m.nt. De Vylder), NJB 2014,2269.

³ Zie ook: Explanatory Report to Protocol 14 ECHR, par. 19; CDDH, *Draft CDDH Report on Measures taken by the Member States to Implement Relevant Parts of the Interlaken and Izmir Declarations*, GT-GDR-A(2012)R2 Addendum I, 07 september 2012, pars. 81, 94; Venetië Commissie, 'Opinion 209/2002 on the Implementation of Judgments of the [ECtHR]', CDL-AD(2002)34, 18 december 2002, pars. 86-88.

⁴ Art. 36 lid 2 EVRM; Art. 36 lid 1 EVRM geeft de staten het recht om te interveniëren wanneer een onderdaan klager is, dit is een diplomatieke dienst waarvoor mijn verjaardagswens niet geldt.

⁵ Regels 44(3)(b) en 44(5) Procesreglement.

⁶ L.R. Glas, *The Theory, Potential and Practice of Procedural Dialogue in the European Convention on Human Rights System* (diss. Nijmegen), Antwerpen: Intesentia 2016, par. IX.1.7.3

⁷ L. R. Glas, 'Art. 46 EVRM', in: J.H. Gerards et al. (red.), *Sdu Commentaar EVRM. Deel 2: procedurele bepalingen*, Den Haag: Sdu 2014, p. 358-360.

⁸ Glas (2016) (*supra* noot 6), par. IV.1.

interpretatiemethode. De hoeveelheid werk die een interventie vereist hoeft de staten niet af te schrikken; vaak mag een interventie niet meer dan tien pagina's tellen.⁹ Bovendien is het moeilijk vol te houden dat de staten onvoldoende middelen hebben om te interveniëren, aangezien ngo's met vaak beperktere middelen veelvuldiger interveniëren.

Verschillende stappen zijn aangewezen om mijn verjaardagswens werkelijkheid te laten worden. De meest voor de hand liggende stap is dat individuele staten HUDOC goed in de gaten houden om op de hoogte te blijven van gecommuniceerde zaken waarin ze een interventie willen indienen. Staten kunnen dit faciliteren door elkaar te vragen om in een bepaalde zaak te interveniëren, iets dat de agenten die hen voor het Hof vertegenwoordigen onderling al doen.¹⁰ De staten gezamenlijk kunnen bovendien het Verdrag amenderen zodat zij het recht krijgen om te interveniëren in elke (Grote) Kamer zaak, ongeacht of hun onderdaan klager is. Dit amendement codificeert de huidige praktijk aangezien het Hof staten zelden toestemming weigert en vergemakkelijkt het interveniëren omdat één procedurele stap, namelijk het vragen van toestemming, verdwijnt.¹¹ Dit is ook makkelijker voor het Hof omdat het zich niet meer over verzoeken hoeft te buigen en ze hoeft te beantwoorden. Ook het Hof kan een rol spelen in het bevorderen van interventies door staten vaker uit te nodigen om te interveniëren, zoals het post-1998 Hof tot nu toe twee keer deed.¹² Het Hof kan bijvoorbeeld een staat uitnodigen die hetzelfde juridische fenomeen kent als waarop de betrokken staat wordt aangesproken. Daarnaast kan het Hof interventies stimuleren door persberichten te doen uitgaan waarin het gecommuniceerde zaken identificeert die van groot en algemeen belang zijn.¹³ Als een staat reeds van plan is om te interveniëren, kan het Hof het onderste uit de kan van een interventie halen door vragen te stellen aan de staat. Het Hof deed dit al één keer eerder.¹⁴ Deze stappen kunnen de staten individueel, gezamenlijk en in samenwerking met het Hof zetten om ervoor te zorgen dat de staten vaker als vriend van het Hof zullen optreden.

Lize R. Glas LL.M.

Universitair Docent

Vaksectie internationaal en Europees recht

Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Radboud Universiteit Nijmegen

⁹ Y. Haec en R. van de Steene, 'Art. 35 EVRM', in: J.H. Gerards et al. (red.), *Sdu Commentaar EVRM. Deel 2: procedurele bepalingen*, Den Haag: Sdu 2014, p. 225.

¹⁰ Glas (2016) (*supra* noot 6), par. IX.1.7.3.

¹¹ Glas (2016) (*supra* noot 6), par. XIII.3.1.1.

¹² Glas (2016) (*supra* noot 6), par. XIII.3.2.1.

¹³ Venetië Commissie (2002) (*supra* noot 3), par. 88.

¹⁴ Glas (2016) (*supra* noot 6), pars. IX.7.3 en XIII.3.2.1.